

táto príručka nemala schvaľovaciu klauzulu MŠANO a nebola teda všeobecne záväzná, predsa bola akceptovaná.

Nakoniec treba spomenúť aj celý rad Bartkových štúdií z dejín spisovnej slovenčiny. K najvýznamnejším patria: K základom slovenskej prozódie (Slovenské pohľady, 1935, č. 6–9), Štúrovská prozódia (Slovenské pohľady, 1936, s. 622–629, 381–402 a 483–500), faximilové vydania A. Bernoláka a L. Štúra (Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum v roku 1937, resp. Nárečie slovenské a potreba písania v tomto nárečí v roku 1943) s úvodnými štúdiami. Z "učňovských" prác H. Bartka nemožno nespomenúť štúdie: Slovenské *dz* a maďarské *gy* (1930), Le passage de *g* a *h* en slovaque (Revue des études slaves, 1931) a štúdiu Slovenské výsledky praslovanských akútových dĺžok (Zborník na počesť dr. J. Škultétyho 1933).

9. februára 1945, tesne pred koncom vojny, bol H. Bartek vymenovaný za riadneho profesora slovenského jazyka na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity. Krátko pred príchodom frontu odišiel H. Bartek do exilu. Z jeho prác v exile si zasluhujú pozornosť predovšetkým štúdie Kresťanstvo a slovenčina v zborníku Nádej víťazná (Scranton, 1947), Slováci a ríša kráľa Sama (Most, 1954, č. 2.), Pôvod názvov *Slovan* a *Slovák* (Most, 1956, č. 1), Najstaršie kresťanské slová v slovenčine (Most, 1964, č. 3) a štúdia Strachota, Metodovo slovenské meno (Most, 1964, č. 2).

Autor tohto príspevku nepoznal prof. H. Bartka osobne (z dnes ešte žijúcich slovenských jazykovedcov ho dobre poznali E. Novák a E. Jóna), ale z nekrológov, ktoré boli po jeho smrti uverejnené v rozličných slovenských exilových časopisoch vie, že zomrel v biede, opustený a zatrpknutý. Veľmi túžil zložiť svoje kosti v rodnej slovenskej zemi, ale pre krutosť bývalého režimu mu to nebolo dovolené. Pravdu napísal J. Okál, jeho najbližší a najvernejší priateľ, v časopise *Slovák v Amerike* v auguste 1986, že všetci Slováci sa doma musia hanbiť, že taký človek, ako bol H. Bartek, musel umrieť vo vyhnanstve.

Ivor Ripka

PRÍSPEVOK K ŠTÚDIU NÁREČOVÝCH PREJAVOV AMERICKÝCH SLOVÁKOV

1. Slovenské nárečia ako jedna z foriem národného jazyka sa v súčasnosti vzájomne ovplyvňujú a pri komunikácii funkčne využívajú iba na pôvodnom súvislom (historickom) jazykovom území. Všetky ostatné oblasti (súvislé enklávy či menšie nekompaktné komunity), v ktorých obyvatelia slovenského pôvodu hovoria slovenskými nárečiami, sú od historického jazykového územia nielen zemepisne

izolované, ale ich aj (v rozličnom stupni) ovplyvňuje jazyk a celé kultúrno-spoločenské usporiadanie okolitého cudzieho prostredia.

Výskum jazykových (nárečových) prejavov zahraničných Slovákov (potomkov slovenských vyst'ahovalcov z rozličných období) je predmetom cieľavedomých dialektologických bádání najmä v období po 2. svetovej vojne. Vyšli viaceré monografie o nárečí slovenských enkláv v Maďarsku a Juhoslávii, jestvujú parciálne opisy situácie v Bulharsku, Poľsku, Rumunsku a na Zakarpatskej Ukrajine. Nevyskúmané však zostávajú jazykové prejavy obyvateľov slovenského pôvodu v západnej Európe (vo Francúzsku, v Belgicku; istú výnimku v tomto zmysle tvoria slovenské nárečia v Rakúsku) a najmä v zámorí (v Severnej Amerike – v Kanade a v USA, v Južnej Amerike – najmä v Argentíne). Je evidentné, že počet nositeľov (používateľov) slovenských nárečí v zahraničí klesá, no ich počet stále nie je – a to najmä v Spojených štátoch – zanedbateľný. Údaje získané pri analýzach spontánnych (nárečových) výpovedí potomkov slovenských vyst'ahovalcov prispievajú k poznaniu mnohoaspektivej problematiky jazykových kontaktov a interferencií slovenčiny, ponúkajú možnosť konfrontovať etapy vývinu jednotlivých skupín slovenských nárečí, sú prínosom pre iné spoločenskovedné disciplíny. Výskumné aktivity v tejto oblasti patria medzi aktuálne a nezastupiteľné úlohy slovenskej jazykovedy.

2. V demografickej literatúre sa publikuje množstvo štatistík, uvádzajúcich počty vyst'ahovalcov do Spojených štátov amerických. Tie stáli na čele importácie pracovných síl už od začiatku 19. stor. Tzv. novú imigráciu (začínajúcu sa od r. 1880) tvorili najmä obyvatelia východoeurópskych a balkánskych krajín; z bývalého Uhorska sa v tomto období vyst'ahovalo aj značné množstvo Slovákov. Z celkovej migračnej vlny v rokoch 1880–1914 (zo Slovenska odišlo 650 tisíc obyvateľov) pripadlo na USA 500 tisíc vyst'ahovalcov. Zo všetkých štatistík jednoznačne vychodí, že zo šesťnástich slovenských žúp vyst'ahovalectvo najviac zasiahlo východoslovenské župy. R. 1899 odišlo napr. 4 521 ľudí zo Šariša, 2 801 zo Zemplína, 2 471 zo Spiša, r. 1900 sa odst'ahovalo 3 497 obyvateľov zo Šariša, zo Zemplína 3 055, zo Spiša 2 355, pričom napr. z Hontu sa v týchto dvoch rokoch nevyst'ahoval nikto, z Tekova 3 ľudia (porov. napr. Bielik, 1980, s. 27 a n.).

Slovenskí vyst'ahovalci sa v tých rokoch sústreďovali takmer výlučne vo východných štátoch USA, pričom dominujúce postavenie mala vždy Pensylvánia.

2.1. Podľa údajov v publikácii U. S. Census of Population sa pri sčítaní obyvateľstva r. 1980 k slovenskému pôvodu prihlásilo celkove 776 806 obyvateľov USA. Väčšina z nich sa hlásila aj k iným genealogickým líniám, no 361 384 (46,52 %) osôb uviedlo slovenský pôvod ako jediný. 87 661 osôb (t.j. 11,28 % z celkového počtu 776 806 obyvateľov USA so slovenskou genealogickou líniou) uviedlo, že v domácom prostredí komunikuje po slovensky (porov. Kučera, 1990).

Pri sčítaní obyvateľstva USA r. 1980 sa zisťovali aj vekové (generačné) údaje o používateľoch minoritných neanglických jazykov (slovenčine patrí 18. miesto v tejto skupine). Zistené údaje jasne dokumentovali, že komunikačné uplatnenie slovenčiny (resp. jej miestnych nárečí) je výrazne späté so staršími príslušníkmi slovenskej populácie v USA. Tento fakt sa rešpektoval aj pri výskume jazykových

prejavov amerických Slovákov v r. 1989 a 1991, ktorý sa realizoval ako spoločný výskumný projekt v rámci dohody medzi ČSAV a americkou inštitúciou IREX (International Research and Exchanges Board). Objektom výskumu boli spontánne nárečové prejavy prvej generácie amerických Slovákov, priamych (už v USA narodených) potomkov vystaňovalcov zo začiatku 20. stor., ktorí odišli z domoviny a usadili sa v prostredí s prevahou inoetnického obyvateľstva.

3. Slovenskí vystaňovalci (boli to najmä muži v najproduktívnejšom veku; 80 % ich reprezentovalo vekovú skupinu 15–40ročných) prichádzali do búrlivo sa rozvíjajúcej priemyselnej krajiny z prostredia s nízkou životnou a sociálnou úrovňou (medzi samotnými vystaňovalcami bývalo priemerne 25 % negramotných) s prvotnou predstavou vrátiť sa, no nakoniec sa ich viac ako polovica usadila v USA natrvalo. Na toto rozhodnutie vplývali viaceré faktory. Isté je, že kompletne rodiny (manželstvá v USA sa uzatvárali spočiatku prevažne iba medzi Slovákami) sa do pôvodnej vlasti vracali výnimočne. Neznalosť nového prostredia a jazyka, nevyhnutnosť vzájomnej pomoci a podpory, pocit spolupatričnosti, ale často aj istý odpor starousadlíkov zo začiatku nútili Slovákov koncentrovať sa v slovenských, resp. slovanských štvrtiach miest či v novozakladaných "plejzoch" na vidieku (pri pokusoch o farmárčenie). Väčší počet vystaňovalcov osadených na jednom mieste vytváral predpoklady na ich organizovanie v slovenských národných spolkoch, umožňoval otvárať školy a zriaďovať kultúrne ustanovizne, vydávať noviny a časopisy v materinskom jazyku či nárečí (najmä v šarištine).

3.1. Slovenskí vystaňovalci mali v USA v prvých rokoch 20. stor. značný priestor na realizáciu svojich národnouvedomovacích potrieb. Po príchode do novej vlasti angličtinu, prirodzene, neovládali; pri vzájomných stretnutiach komunikovali výlučne vo svojom rodnom nárečí. V spolkoch sa hovorilo po slovensky, slovenské boli cirkevné obrady, usporadúvali sa tradičné slovenské svadby, zábavy a pod. Svoje deti (t.j. tú generáciu amerických Slovákov, ktorých prejavy boli predmetom súčasného výskumu) vychovávali v nárečí. Nárečie sa nikto neučí zámerné; osvojuje sa mimovoľne, takmer nevedome. Nárečová sústava vzniká i zaniká v generáciách, nie jednorazovo. V USA narodené a v nárečí rodičov vychované deti slovenských prisaňovalcov začínali mať isté problémy vtedy, keď začali chodiť do anglických škôl. Viaceré z týchto detí – ako to dokumentuje ich rozprávanie – mali v školách pre neznalosť angličtiny isté problémy, ktoré sa usilovali riešiť aj tak, že doma odmietali hovoriť s rodičmi po slovensky. Dialógy mali často dvojjazyčnú podobu: na slovenské otázky rodičov odpovedali deti po anglicky (rodičia sa postupne tiež stávali bilingvistami) a naopak. Rodičia hovorili po slovensky (nárečím) vtedy, ak chceli pred deťmi utajiť isté informácie.

3.2. Získavanie vhodných informátorov "v teréne" (v tradičných slovenských komunitách) pomáhali r. 1989 organizovať miestne odbory Slovenského národného spolku. Oznámenie o výskume (nahrávaní) jazykových prejavov amerických Slovákov bolo (po anglicky) publikované v krajanskej tlači (v Národných novinách). Prihlásilo sa okolo 70 informátorov, ktorí spĺňali stanovené kritériá (a boli schopní a ochotní poskytnúť relevantné informácie); 44 ich bolo možné navštíviť a nahráť

na rozsiahlom území USA (v štátoch Kentucky, West Virginia, Ohio, Michigan, New York a Pensylvánia). Medzi informátormi prevládali ženy, vybrané v súlade so súčasnou teóriou nárečového výskumu. Najstaršia informátorka bola narodená r. 1901, najmladšia (žijúca dodnes v spoločnej domácnosti so svojou 101-ročnou matkou) r. 1937. Pri výskume sa výpovede rozprávačov usmerňovali do takých tematických oblastí, v ktorých sa najpreukaznejšie mohla manifestovať ich znalosť rodného slovenského nárečia i z vlasti prinosených reálií (spomienky na detstvo a pôvodne monolingvických rodičov, dodržiavanie tradičných slovenských zvykov pri výročných sviatkoch v rodinách, príprava slovenských jedál a pod.).

4. Analýza získaného materiálu dokazuje, že nárečové prejavy prvých potomkov slovenských prisťahovalcov v USA nie sú homogénne. Zistené fakty potvrdzujú platnosť tézy, podľa ktorej jazykový prejav jednotlivca nepriamo vyjadruje jeho postavenie v spoločnosti, dokumentuje väzby rozprávača s rozličnými sociálnymi skupinami, vyjadruje vzťah k partnerom rozhovoru a pod. Jazykové prejavy amerických Slovákov sú konkrétnymi realizáciami ich idiolektov, ktoré sú tým zložitejšie a bohatšie, čím sú ich sociálne väzby rozvinutejšie. Sú formované predovšetkým komunikatívnymi spoločenstvami, ktorými jednotlivec prechádza, a to najmä sociálnou skupinou rodiny i rozličnými profesijnými a záujmovými skupinami, ovplyvňujúcimi ekonomické postavenie človeka (porov. Krčmová, 1990). Existenčná odkázanosť na inojazyčné prostredie si vynucuje aktívny bilingvizmus, urýchľuje asimilačné procesy, ovplyvňuje formovanie idiolektu.

4.1. Monolingvickí používatelia slovenčiny v USA v súčasnosti prakticky nejestvujú. Aj tí najstarší informátori (s najširšou komunikačnou kompetenciou rodného slovenského nárečia) sú dnes bilingvisti, jednotlivé výrazové prostriedky môžu uplatňovať diferencovane. Pri istom potrebnom zovšeobecňovaní zapísaného korpusu prejavov možno vyčleniť tri základné skupiny informátorov:

a) Jazykovo (nárečovo) úplne spôsobilí (plne kompetentní) informátori, ktorí napriek svojmu veku (alebo práve preto, že majú okolo 80 rokov a so svojimi rovesníkmi ešte príležitostne komunikujú v rodnom jazyku) hovoria slovenským nárečím plynule, prirodzeným tempom, sú schopní vyrozprávať epické príbehy plné archaických prirovnaní, pôvodnej slovenskej lexiky a zachovávajú najvýraznejšie črty svojho nárečia aj v hláskosloví, tvarosloví, slovotvorbe či v syntaxi. Tak napr. informátori, ktorých rodičia pochádzali zo Spiša (používateľov východoslovenských nárečí je medzi americkými Slovákami v skúmaných oblastiach dodnes najviac), v konsonantizme dôsledne zachovávajú mäkkostné páry *n - ň*, *l - ľ*, *s - š*, *z - ž* (dokonca aj v lexikálnych prevzatiach typu *hauz - v hauže*, t. j. v dome), vyslovujú v náležitých pozíciách asibilované *c*, *dz*, nepoznajú kvantitu, prízvukujú predposlednú slabiku a pod.

b) Informátori názorne demonštrujúci prenikanie anglických prvkov a výrazov, a to jednak nekonkurujúcich (pri preberaní nových slov v prípade tzv. lexikálnych deficitov, t. j. pri pomenúvaní nových reálií), jednak konkurujúcich, teda interferenčných, pričom zachovávanie (maintenancia) rodného nárečia je stále slabšie. Je to najpočetnejšia skupina spomedzi skúmaného korpusu informátorov.

c) Menej spôsobilí (málo kompetentní) rozprávači už nedokonale ovládajúci rodné nárečie. Ich rozprávanie je neusporiadané, chýba mu chronologický sled či tematická súvislosť. Explorátor ich musí často "povzbudzovať", často odpovedajú iba jednoslovne (*áno/nie*), prechádzajú do angličtiny aj uprostred vety, slovenčinu v súčasnosti aktívne nepoužívajú ani v neverejných komunikačných sférach (pri skupinovom či rodinnom dorozumievaní).

5. Idiolekt realizovaný v konkrétnych a neštylizovaných nárečových prejavoch informátorov v USA je, prirodzene, založený na viacerých existenčných formách dvoch národných jazykov; jeho správna interpretácia nie je jednoduchá. Slovenčina je v Spojených štátoch izolovaným jazykom; vyvíja sa (presnejšie funguje) teritoriálne oddelene od svojho východiskového, bázového jazyka. V literatúre (porov. Vašek, 1987) sa zvyčajne rozlišujú dva základné typy izolovaných jazykov (IJ), a to a) komunikačne obmedzené IJ (napr. väčšina slovanských IJ a minoritných IJ všeobecne), b) komunikačne mnohofunkčné IJ (za taký jazyk treba pokladať aj severoamerickú angličtinu). Tieto dva typy IJ sa navzájom odlišujú nielen komunikačnou funkciou a kompetenciou, ale aj formou a najmä prognózou vývinu. Jazyky prvého typu spejú k zániku, jazyky druhého typu sa všestranne rozvíjajú a majú tendencie i ambície stať sa novým samostatným jazykom.

5.1. Prirodzený jazyk (bázový alebo izolovaný) sa pri jazykovej komunikácii dostáva do kontaktu s iným jazykom. Možno tiež povedať, že jazykový kontakt je výraz (termín) označujúci komunikovanie jednotlivca alebo kolektívu v inej jazykovej štruktúre než vlastnej. Ak jazyková komunikácia predstavuje zároveň istý podnet na realizáciu jazykového kontaktu, podmienkou uskutočnenia tohto kontaktu hovoriacim je potom aspoň pasívna znalosť ďalšej jazykovej štruktúry (istý minimálny bilingvismus) alebo znalosť jazyka – sprostredkovateľa kontaktu.

5.2. Každý jazykový kontakt smeruje k istému jazykovému "konfliktu", ktorý je jeho bezprostredným následkom i dôsledkom. Konflikt je tým väčší, čím sú typologicky vzdialenejšie kontaktujúce sa jazykové štruktúry. Tento konflikt sa rieši a) vzájomným pôsobením zúčastnených jazykových štruktúr s potenciálnymi asimilačnými dôsledkami, b) úsilím o zachovanie každej zo zúčastnených jazykových štruktúr, ich zachovávaním (maintenance).

Slovenčina (a jej miestne nárečia, používané v istých komunikačných situáciách najstaršou generáciou amerických Slovákov) je v USA v postavení (z rozličných jazykových i mimojazykových príčin) slabo sa brániaceho izolovaného jazyka. Jej postupnú asimiláciu (ktorá však neznamená totálnu deetnizáciu či akulturáciu amerických Slovákov) nemožno zastaviť.

6. Nárečové prejavy amerických Slovákov charakterizujú najmä tieto javy:

a) Spoluhlásky *p, t, k* vyslovujú niektorí informátori aspirované, t. j. s prídychom slabého *h*: *Šicke maju svoj dom, aľe jag idzece do p^hervatu, t^ha šviñe idu z vami* (hovori rozprávačka o návšteve v "kraju"). Aspirovaná výslovnosť je však viac-menej náhodná: ten istý informátor napr. v tom istom slove vyslovuje *k* raz s aspiráciou, inokedy bez nej: *Moj k^hamarat i moj kamarat*.

b) Angličtina ovplyvňuje uplatňovanie a dôslednú realizáciu znelostnej asimilácie. Znelé spoluhlásky (najmä *dz, dž, z, ž*) sa na absolútnom konci a pred nasledujúcou neznelou vyslovujú často bez asimilácie, teda ako znelé.

c) Po prípone *-li* (v základnom tvare minulého času 3. os. pl.) občania hovoriaci najmä východoslovenskými nárečiami vyslovujú fakultatívne zvuk, ktorý vo fonetickom prepise pracovne označujeme ako úžinovú trenú spoluhlásku *j*: *moja madz prišli(j) do Ameriki, mi mali(j) kapustu, marhev* a pod.

d) V odvodených slovách sa vyskytuje špecifické (rozlične motivované) striedanie spoluhlások (napr. *c/č*): *Mama nam navarila šošovicu; - mi robime šošovicnu polifku doma tēš. - A potom sme išli na omšu, na polnocnú. - Kukuricne pole tu nebivalo. V jednom prípade (mesiacne zme mali schodze) možno navyše konštatovať neprítomnosť samohláskovej alternácie *ia/a*.*

e) V rozprávaniach badať istý ústup deklinácie, pričom sa neskloňujú najmä vlastné mená (názvy lokalít), a to nielen americké, ale aj slovenské: *Dva bivaju v Ditrojt. - Ta oňi mufovali do Juniontaun. - Moja bejbi šestra biva vov Hacn Ohajo. - Mac prišli zoz Drafce* a pod.

Málo kompetentní rozprávači neovládajú paradigmy, neskloňujú ani apelatíva, napr.: *Mam jeden brat, jedna sestra, to su zomrete* a pod.

f) Vo výpovediach sa objavujú nové slovesné väzby, napr. *helpovat'* s priamym predmetom (predpokladali by sme väzbu s datívom) a i.: *Mi robili, helpovali mamu. - Ja še ju pitala* a pod.

g) Anglické formy typu *boys* (fungujúce ako plurálové) si slovenskí prisťahovalci interpretovali ako singulárové, a preto slovenské plurálové tvary tvorili príponou *-i*: *A potim zme mali(j) šedzom šestri a dva bojsi. - Nescel ňidž madz zoz dzecami, zoz bojsami.*

Forma *bojs* funguje aj ako odvozdovací základ pre zdobneniny: *Ja mušela vačovac teho maleho bojsika.*

Do tejto kategórie patria aj slová *tomejtosi* (= paradajky), *penkekse* (= palacinky), *pičesi* (= broskyne), záposlovenské *kukise* (= keksy) a iné.

h) Anglické formy (fungujúce ako singulárové) typu *candy* (= cukrík), *movie* (= kino), *whiskey* sa zasa naopak reinterpretovali ako plurálové, a preto analogicky vznikali podoby *kenda, múv, viska* (porov. Piroch, 1959, s. 70).

i) Nárečové prejavy amerických Slovákov obsahujú viaceré interferenčné javy, ktoré možno interpretovať ako idiolektové prvky. Také je napr. slovo *nemo* v predstavovaní typu *Mojo nemo je Johan A.* (predtým po anglicky *Majn nejn is Džou E.*), vyjadrenia typu *ja pisam* (podľa infinitívu *písať*) a ďalšie (napr. výslovnosť *skola* namiesto *škola* - angl. *school*), vyskytujúce sa v súvislých výpovediach skúmaných informátorov v Pensylvánii a v iných severovýchodných štátoch USA.

6.1. Typickou a charakteristickou črtou jazykových prejavov Slovákov v Amerike je tvorba hybridných slovesných zloženín z anglického základu a slovenskej prípony *-ovat'* (*-ovac*): typ *vačovac* (angl. *to watch*). Rovnako frekventovane sa využívajú lexikálne prevzatia typu *border/burder* (angl. *boarder*), ktoré vstupujú do príslušných

slovenských substantívnych paradigiem. Výkladu o týchto dvoch najpreukaznejších javoch skúmaných prejavov venujeme samostatný príspevok.

7. Výskum nárečí jazykových diaspór v inojazyčnom prostredí má výrazné špecifiká. Teoreticko-metodologické východiská overené napr. pri štúdiu slovenských enkláv na Dolnej zemi (v Maďarsku, Juhoslávii, Rumunsku) nie je možné v Spojených štátoch uplatniť v plnom rozsahu. Značná rozptýlenosť slovenského osídlenia v USA súvisiaca aj s rozpadom vyst'ahovaleckých komunít vo východných štátoch, ekonomická závislosť od anglicky hovoriaceho okolia i ďalšie kultúrno-spoločenské faktory znižujú znalosti rodného jazyka (nárečia) získané v detstve. Systém slovenčiny sa postupne uvoľňuje, rozrušené je vedomie normy; hovoriaci ťažšie začleňuje svoje vyjadrovacie spôsoby do organického poriadku. Komunikačná funkcia a kompetencia slovenských nárečí v USA je nízka, prognóza vývinu nepriaznivá. Staršia generácia amerických Slovákov, jediná možná používateľka tohto štruktúrneho útvaru slovenského národného jazyka, pomaly vymiera; výskum jej nárečových prejavov je aj preto neodkladný.

Literatúra

- BIELIK, F.: Priebeh vyst'ahovalectva Slovákov v období kapitalizmu. In: Slováci vo svete. 2. Red. L. Hubenák. Martin, Matica slovenská 1980, s. 27–55.
- KRČMOVÁ, M.: K sociolingvistické interpretaci spontánního mluveného projevu. In: Dynamické tendencie v jazykovej komunikácii. Red. J. Bosák. Bratislava, Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, 1990, s. 92–100.
- KUČERA, K.: Postavenie slovenského jazyka v Spojených štátoch. Slovenská reč, 55, 1990, s. 20–25.
- PIROCH-MEYERSTEIN, G.: Selected Problems of Bilingualism among Imigrant Slovaks. University of Michigan 1959. 199 s. (rukopis dizertácie).
- RIPKA, I.: Jazykové prejavy Slovákov v Spojených štátoch. In: Studia Academica Slovaca. 19. Red. J. Mistrík. Bratislava, Alfa 1990, s. 289–303.
- RIPKA, I.: Slovensko-anglické interferencie v reči amerických Slovákov. (Zborník referátov z medzinárodnej konferencie vo Varšave – v tlači.)
- ŠTOLC, J.: Reč Slovákov v Juhoslávii. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1968. 356 s.
- VAŠEK, A.: Izolovaný jazyk a jazyková maintenance. Zásník slovenského jazykovedca, 8, 1987, č. 1, s. 16–20.
- WEINREICH, W.: Odnójazyčije i mnogójazyčije. In: Novoje v lingvistike. 6. Red. V. J. Rozenevjev. Moskva, Progress 1972, s. 25–60.

Eduard Kostolanský

PRÍPRAVA PROJEKTOV POČÍTAČOVÉHO SPRACOVANIA PRIRODZENÉHO JAZYKA V KRAJINÁCH EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

1. Problematika počítačového spracovania prirodzených jazykov vstupuje do novej etapy. Očakáva sa, že nová etapa prinesie výsledky dotýkajúce sa hlavne počíta-